

Oponentský posudek na diplomovou práci z oboru religionistika
Jakub Kocurek: Buddhismus, rostliny a environmentalní etika

Diplomant si pro svou práci zvolil téma, jež se zdá být názorným příkladem dogmatického vývoje, který buddhismus absolvoval během svého šíření do Východní Asie a postupné fúze s modely náboženského prožívání, inherentními v jednotlivých kulturách. Totéž, co se v jedné části buddhistického světa jeví jako okrajový exces v rovině intelektuální spekulace, představuje na druhém konci téhož světa přirozené podvědomé východisko, jež prostému člověku poskytuje spolehlivou orientaci v jeho každodenním konání. Zatímco v indickém buddhismu se na úrovni intelektuální spekulace řeší otázka, zda rostliny jsou či nejsou nadány určitou formou vnímavosti, v buddhismu japonském je samozřejmostí, že jsou probuzenými bytostmi, jež mnohem méně pokročilého člověka učí pravé Cestě a dokonce káží sútry v té nejautentičtější podobě. Tomuto postojovému rozptylu odpovídá i charakter vstupů, jež jsou pro posouzení dané problematiky v tom kterém prostředí relevantní – a činí tak velmi problematickou volbu univerzální metody, jež by se dala aplikovat na studium sledovaného jevu v celém spektru buddhismem poznamenaných kultur. Diplomant se rozhodl pro metodu postavenou především na textové kritice, která sama o sobě – zejména v oblasti japonského buddhismu, jemuž je co do prostoru věnována největší pozornost – může vést k poněkud nepřirozeným dedukcím, na druhou stranu pro aplikaci „od stolu“, bez možnosti konfrontace s autentickou životní realitou pojednávaných kultur, představuje jedinou reálnou „univerzální“ možnost. Má-li být diplomová práce v první řadě ilustrací adepty schopnosti volit metodu adekvátní jeho možnostem a tuto následně, za dodržení všech formálních norem, transparentním způsobem aplikovat, považují předkládanou studii za zdařilou a plně vyhovující standardu magisterské práce. Ano, práce vychází prakticky výhradně z orientalistické literatury západní proveniencí (v případě pramenných textů z jejich relevantních překladů do západních jazyků) a je pro ní tudíž ztěžší překonatelná apriorní zakotvenost v západní tradici. Diplomant si je tohoto „závaží“ patrně vědom a snaží se je korigovat, na několika místech však přesto vystoupí nápadně na povrch (např. hodnocení ikonografie Čisté země /str. 14/, vztahu klášterní struktury v Japonsku ke stromům a území /str. 30/ či vztahu buddhismu k zemědělství /str. 34/). Avšak vzhledem k tomu, že je ve svém přístupu konzistentní, lze tento přístup považovat za legitimní názorové východisko, jež z hlediska „svobodného“ přístupu k religionistice nepředstavuje žádný zásadní problém.

Je všeobecně známo, že kosmologie mahájánového buddhismu souzní s postoji západních zastánců ekologické uvědomělosti a v některých případech je jim explicitní osobní oporou. Mahájánový buddhismus je svou podstatou bytostně angažovaným proudem, který si podobnou praktickou aplikaci sám diktuje. Silná osobní angažovanost je cítit i za projektem našeho diplomanta. O to více oceňuji badatelskou poctivost, s níž akceptuje i ty výsledky aplikace své metody, které se mu „nehodí do krámu“, aniž by se je snažil účelově manipulovat a snižoval tak hodnověrnost projektu – což dnes není úplně běžné ani u studií renomovaných badatelů.

Diplomant má nepochybně předpoklady předkládanou úvodní studii dále rozvíjet. V tom případě bych však považoval za nejvýš žádoucí doplnit si jazykovou výbavu, umožňující práci s primárními prameny a mimozápadní sekundární literaturou a pochopitelně rozšíření teoretického backgroundu o praktickou zkušenost z autentického prostředí.

Bez ohledu na výše uvedené výtky práci jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.